

Ροκ "ν" ρολ και αμφισβήτηση, Κ. Κατσάπης

Κώστας Κατσάπης

Ροκ "ν" ρολ και αμφισβήτηση

Τον Μάιο του 1967, ένα εγχειρίδιο για την «εθνική και ηθική αγωγή του στρατεύματος» επεσήμαινε ότι μια στενή σχέση υπήρχε ανάμεσα στη ροκ μουσική και στη νεανική ανατρεπτικότητα: «Εις τους νέους (...) φωλιάζει η επανάσταση. Δι' αυτό (ο νέος) γίνεται μανιώδης αθλητής ή τεντιμπόης, φανατικός οπαδός των Μπιτλς ή Μπίτνικ. Κατά τον ίδιον τρόπον γίνεται και κομμουνιστής». Πράγματι, στη διάρκεια της δεκαετίας του 1960 η ροκ μουσική είχε υπάρξει μια βασική συνιστώσα της νεανικής κουλτούρας. Ένα όχημα αξιών, νοοτροπιών και αντιλήψεων που ξεκινώντας από τα «αθώα» χρόνια της προηγούμενης δεκαετίας, με τα (ακόμη πιο «αθώα») τραγούδια που μιλούσαν για ρομαντικούς έρωτες και εφηβικά σκιρτήματα, είχε καταλήξει στην ανθρωποθάλασσα του Γούντστοκ, στα φοιτητικά αμφιθέατρα και σε κάθε πεζοδρόμιο που ακουγόταν ένας από τους ύμνους της αμφισβήτησης, το *Street Fighting Man* των Ρόλινγκ Στόουνς. Στα τέλη του 1969, η άποψη ότι η ροκ μουσική είχε διαδραματίσει αποφασιστικό ρόλο στη διαμόρφωση και στην εδραίωση της αντίληψης ότι οι νέοι μπορούσαν να αλλάξουν τον κόσμο, έφτανε στο αποκορύφωμά της. Με αφορμή τη συναυλία στο Γούντστοκ τον Αύγουστο του 1969, το περιοδικό «Time» επεσήμαινε σε σχετικό του άρθρο ότι η ροκ μουσική δεν ήταν πλέον μια κάποια μορφή της ποπ, αλλά η «συμφωνία της διαμαρτυρίας» (κατά βάση ηθικής), η δημόσια διακήρυξη νέων αρχών, ο «ύμνος» της επανάστασης.

Το ίδιο το ροκ εν ρολ εξάλλου, από την εμφάνισή του στα μέσα της δεκαετίας του 1950, είχε υπάρξει συνώνυμο της ανατρεπτικότητας. Στην «αυθεντική» του μορφή υπήρξε μια καθαρά «μαύρη» μουσική (ρυθμ εν μπλουζ), η οποία για πρώτη φορά στην αμερικανική ιστορία αποκτούσε τέτοια ερείσματα στη λευκή νεολαία της χώρας. Σε μια περίοδο που ο «ψυχρός πόλεμος» και ο Μακαρθισμός έφταναν στο αποκορύφωμά τους, η γνωριμία της λευκής νεολαίας με τη μουσική και την κουλτούρα της αφροαμερικανικής κοινότητας αποτελούσε μια (υποτίθεται) επικίνδυνη εξέλιξη, η οποία θα την εισήγαγε στον δρόμο της σεξουαλικής αποχαλίνωσης και της παραβατικότητας. Καθώς τη δεκαετία του 1950 ένα ένα τα προπύργια της λευκής υπεροχής καταρρέουν στις Ηνωμένες Πολιτείες (ο Τζάκι Ρόμπινσον, για παράδειγμα, το 1947 είναι ο πρώτος αφροαμερικανός παίκτης του μπέιζμπολ που γίνεται δεκτός

σε ομάδα λευκών, ενώ το 1954 κρίνεται αντισυνταγματική από το Ανώτατο Δικαστήριο η φοίτηση λευκών και μαύρων μαθητών σε χωριστά σχολεία), η κατάρρευσή τους φαίνεται να συμπαρασύρει μια ολόκληρη ιδεολογία η οποία βασιζόταν στον έλεγχο της κοινωνικής συμπεριφοράς και στην επιζήτηση της «ασφάλειας».

Παρά τις διαφορετικές συνθήκες οι οποίες επικρατούν σε κάθε χώρα, η αίσθηση ότι τη μεταπολεμική περίοδο αναδύεται μια γενιά που ελέγχεται όλο και λιγότερο και η οποία εκφράζεται πολιτισμικά από το ροκ εν ρολ είναι διάχυτη και εξηγεί τον ηθικό πανικό που ξεσήκωσαν οι (για τα σημερινά δεδομένα, μάλλον χαριτωμένες) κινήσεις του Ελβις Πρίσλεϊ. Μια γενιά αυθάδης και ασεβής, η οποία δείχνει να είναι «οργισμένη» και να στέκεται επικριτική απέναντι στους γονείς της, στην παράδοση και σε κάθε λογής ιεραρχία - οικογενειακή ή κοινωνική. Επρόκειτο για μια εξέλιξη, η οποία θα ξεκινήσει στα μέσα της δεκαετίας του 1960, όταν οι Μπιτλς με την ανεπανάληπτη επιτυχία τους φάνηκε να πυροδοτούν μια διαδικασία, η οποία πέντε μόλις χρόνια αργότερα θα έχει φτάσει στο απόγειό της. Στη βάση της, μια ακαταμάχητη διαπίστωση: τέσσερις νεαροί μουσικοί, χωρίς την ασφυκτική καθοδήγηση των «μεγάλων» (βλέπε, δισκογραφικές εταιρείες) και γράφοντας οι ίδιοι τη μουσική και τους στίχους των τραγουδιών τους, μπόρεσαν να κατακτήσουν τον κόσμο. Για τη νεολαία (και την ελληνική) η οποία ενθουσιάζεται με τους ακούρευτους γιεγιέδες, το συμπέρασμα αυτονόητο: βασιζόμενη αποκλειστικά στις δικές της δυνάμεις, ή αλλιώς μη εμπιστευόμενη κανέναν που έχει περάσει τα τριάντα (*don't trust anyone over thirty*), μπορεί να αμφισβητήσει και να αλλάξει τον κόσμο. Προοπτική βέβαια απολύτως αρνητική για τους υπερασπιστές της πολιτικής, κοινωνικής και ηθικής ευταξίας, οι οποίοι (ήδη από το 1964) προειδοποιούσαν για τις διαστάσεις του «προβλήματος»: «Ας ξυπνήσωμεν επί τέλους και ας πάρωμεν τους Μπιτλς εις τα σοβαρά. Είναι γελοία υπόθεσις. Αλλά θα είναι τραγικόν εάν δεν τους προσέξωμεν!»

Κώστας Κατσάπης, Ροκ “ν” ρολ και αμφισβήτηση, [Το Βήμα, 30/3 2008](#)

Ασκήσεις

1. Γιατί η ροκ μουσική, ήδη από την εμφάνισή της (μέσα της δεκαετίας του 1950 – αρχές της δεκαετίας του 1960), θεωρήθηκε από το κατεστημένο της εποχής απειλή για την κοινωνία και τη νεολαία;
2. Σε τι διαφοροποιείται η ροκ μουσική από την υπόλοιπη ποπ/δυτική μουσική;
3. Γιατί η ροκ μουσική ήταν και εξακολουθεί να είναι επαναστατική;

4. *Εις τους νέους (...) φωλιάζει η*

επανάσταση. Δι' αυτό (ο νέος) γίνεται

μανιώδης αθλητής ή τεντιμπόης, φανατικός

οπαδός των Μπιτλς ή Μπίτνικ. Κατά τον ίδιον τρόπον γίνεται και

κομμουνιστής. Να ελέγξετε την ορθότητα του παραπάνω συλλογισμού, βλ. και

[Έκφραση-Έκθεση Γ' λυκείου, σ. 16-17.](#)

5. Να παρατηρήσετε τα μέρη του κειμένου σε εισαγωγικά. Πώς συνδέεται η επιλογή της γλώσσας με τις ιδέες που εκφράζονται στα αποσπάσματα;
6. Να γράψετε τα συνθετικά των παρακάτω λέξεων: *ανθρωποθάλασσα, διαδραματίσει, αποκορύφωμα. πυροδοτούν, απόγειο.* Στη συνέχεια, χρησιμοποιώντας τις λέξεις που θα προκύψουν, να γράψετε ένα μικρό κείμενο με συνειρμικό τρόπο και παιγνιώδες ύφος.
7. Να χωριστείτε σε ομάδες. Να επιλέξει κάθε ομάδα να ακούσει ένα τραγούδι των Μπιτλς. Έπειτα να συζητήσετε για τον στίχο και τη μουσική του, τα συναισθήματα που σας προκαλεί, τις σκέψεις που σας υποβάλλει. Λαμβάνοντας υπόψη σας τη χρονική περίοδο απογείωσης των Μπιτλς- σύμφωνα με το κείμενο-, να συζητήσετε τις τελευταίες φράσεις του κειμένου που περικλείονται σε εισαγωγικά.
8. Να γράψετε ένα άρθρο 350-400 λέξεων, στο περιοδικό του

σχολείου σας, για τη σημασία της μουσικής ως μέσου κριτικής και ανατροπής του κατεστημένου.

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΩΝ

ΑΡΘΡΟ